

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

De mange års debat om virksomhedsdemokrati har stort set været koncentreret om den private sektor. Specielt har den drejet sig om forskellige modeller for, hvordan lønmodtagere under en eller anden form kunne få del i virksomhedernes afkast.

I nogle tilfælde har der været forslag fremme om individuelle løsninger baseret på udbetaling af overskudsandele eller aktieudstedelser til den enkelte medarbejder, i andre tilfælde har det været forslag om én eller flere solidariske fonde opbygget på baggrund af lønsummens størrelse eller på værditilvæksten i virksomhederne.

Debatten har med andre ord stort set drejet sig om, hvordan og i hvilken grad man kunne sprede den private ejendomsret. Derimod har debatten om virksomhedsdemokratiets »anden halvdel« – ledelsesretten og medarbejderindflydelsen – været utrolig lavt prioriteret.

Det skyldes først og fremmest, at de borgerlige partier og arbejdsgiverorganisationerne mener, at ledelsesretten suverænt skal udøves af arbejdsgiveren og kun kan antastes, såfremt den enkelte lønmodtager har tilkøbt sig andele i en virksomhed eller fået overdraget disse andele via overskudsdeling.

Det siger sig selv, at det vil være minimalt, hvor meget en almindelig lønmodtager kan opnå af indflydelse ad denne vej – også hvis andelene forvaltes igennem en privat opsparingsforening. Ikke desto mindre har de samme kredse ofte givet udtryk for, at de ansatte må have større indflydelse på den daglige ledelse af virksomhederne – også igennem en lovgivning.

Nærværende lovforslag tager sigte på at lovgive på et område, hvor den private ejendomsret er ude af billedet, således at der hverken skal debatteres fonde, aktier eller overskud, men kun lønmodtagernes indflydelse på ledelsesretten.

Den offentlige sektor

I »Redegørelse til folkettinget om regeringens program for modernisering af den offentlige sektor« fra den 30. november 1983 står der bl.a.:

»Det er regeringens principielle opfattelse, at der skal gennemføres en decentralisering af ansvar og kompetence. Arbejdet bliver mere effektivt og tilgodeser brugernes behov bedre, hvis beslutningerne træffes så tæt som muligt ved det personale, der har den direkte kontakt med borgere og virksomheder. For de ansatte vil det give større råderum og flere udfordringer. De centrale myndigheder i stat og kommuner skal indskrænke sig til at fastsætte generelle rammer for de udførende institutioners og myndigheders virke.«

Sammenlignet med nærværende forslags målsætning (§ 1, stk. 2): »Formålet med virksomhedsrådene er at styrke de ansattes interesse for virksomhedens eller institutionens drift samt igennem en demokratisk ledelsesform at sikre den videst mulige delegation af ansvar til den enkelte medarbejder eller grupper af medarbejdere« syntes der ikke at være den store forskel, bortset fra at socialistisk folkeparti præciserer, at det skal være en »demokratisk ledelsesform«.

Socialdemokratiets og LOs definition af begrebet »demokrati på arbejdspladsen« er udtrykt i en fællesbetænkning fra 1967, hvori det hedder: »Demokrati på arbejdspladsen er lønmodtagernes organiserede og ansvarlige medindflydelse og medbestemmelse – alene i deres egenskab af lønmodtagere – på ledelsesfunktionerne i den virksomhed, hvori de er ansat. Beføjelserne udøves gennem lønmodtagernes valgte repræsentanter.«

Da der således kan konstateres en vilje til at demokratisere og decentralisere ledelsesretten, er det rimeligt at afprøve denne vilje igennem et forslag i folkettinget.

Når forslaget kun omhandler statens virksomheder og institutioner, er det ikke, fordi socialistisk folkeparti ikke ønsker den samme demokratiseringsproces sat i gang inden for kommuner og amter – tværtimod, behovet her er lige så stort som inden for staten. Årsagen er derimod, at der er